

OSNOVNA RADNIČKA PRAVA ZA VRIJEME PANDEMIJE

Vlada Federacije BiH je dana 16.03.2020. godine donijela Odluku o proglašenju prirodne i druge nesreće na teritoriji Federacije BiH, nakon čega su uslijedile naredbe Federalnog štaba/stožera civilne zaštite. Jedna od naredbi koja je imala za cilj sprječavanje širenja pandemije izazavane Korona virusom, a koja je pogodila mnoge poslodavce, jeste zabrana rada. Zbog ovakvih mjera poslodavci su došli u situaciju da otpuštaju radnike jer je neizvjesno do kada će pandemija trajati i kada će naredba o zabrani rada biti stavljena van snage.

S obzirom da je kod nas prisutan veliki broj nesavjesnih poslodavaca koji u ovakvim situacijama nastoje da, kroz određene institute predviđene Zakonom o radu, otpuste radnike, a da pri tome nemaju bilo kakvih obaveza prema radniku.

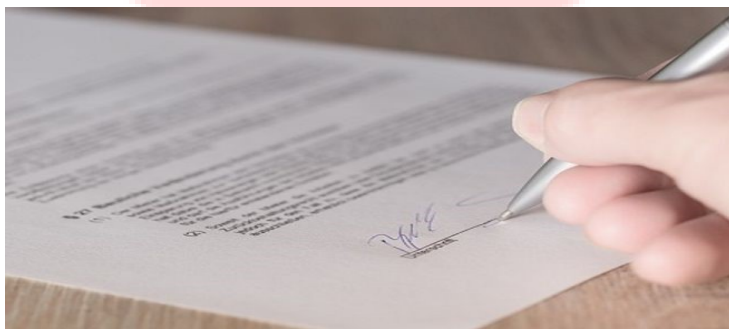
S tim u vezi, a kako bi sve radnike upoznali sa osnovnim pravima iz radnog odnosa, u nastavku ćemo ukazati na određene ponude poslodavca koje radnik može očekivati kako bi mu prestao radni odnos.

Za početak bitno je znati nekoliko stvari koje su u ovom trenutku bitne za svakog radnika, i to:

1. bez obzira što je proglašeno stanje prirodne i druge nesreće, svi propisi su i dalje na snazi, što znači da radnici iz njih mogu crpiti svoja prava. To su, prije svega, Zakon o radu, kolektivni ugovor, pravilnik o radu i ugovor o radu koji je zaključen između poslodavca i radnika;
2. radnik može crpiti svoja prava iz radnog odnosa na osnovu pozitivnih propisa bez obzira da li je radnik član sindikata ili ne, **ali zaštitu prava iz radnog odnosa pruža sindikat samo za svoje članove.**

Svjesni smo da dobri odnosi između poslodavca i radnika mogu dogovorom riješiti određene probleme i nesuglasice, međutim, ukoliko nisu dobri odnosi na ovoj relaciji, radnici nisu dužni pristati na sve ponude koje im poslodavac “ponudi”, pogotovo ako one nisu u skladu sa zakonom i ako su nepovoljne za radnika.

U nastavku pročitajte kakve sve "ponude" poslodavca radnik može očekivati, zatim, koje “ponude” može prihvatiti, a koje ne treba prihvatiti.

“Ponude” koje radnik može prihvatiti

Poslodavci u ovoj situaciji imaju mogućnost poslati radnike na:

1. godišnji odmor;
2. plaćeno odsustvo;
3. prekid rada do kojeg je došlo zbog okolnosti za koje radnik nije kriv.

NAPOMENA!

U svim gore navedenim slučajevima radnik ima pravo na naknadu plaće, dok nema pravo na topli obrok.

“Ponude” koje radnik ne treba prihvatiti

Instituti koji su predviđeni Zakonom o radu, a na osnovu kojih poslodavci u vrijeme pandemije prekidaju radni odnos radnicima su:

1. neplaćeno odsustvo;
2. sporazumni prekid radnog odnosa.

Neplaćeno odsustvo je “ponuda” koju radnik može očekivati od poslodavca, a koju radnik **ne treba prihvatiti**. Pravo na neplaćeno odsustvo ostvaruje se isključivo na pisani zahtjev radnika (član 54. Zakona o radu) i u tom slučaju sva prava i obveze iz radnog odnosa miruju, odnosno radnik za to vrijeme nema pravo na naknadu plaće i ostvarenje drugih materijalnih i nematerijalnih prava, niti mu poslodavac uplaćuje penziono i zdravstveno osiguranje. **Poslodavac nema pravo poslati radnika na neplaćeno odsustvo bez pristanka radnika niti može donijeti jednostranu odluku kojom radnika upućuje na neplaćeno odsustvo.**

Sporazumni prekid radnog odnosa. Potpisivanjem sporazumnog prekida radnog odnosa radnik ne može ostvariti pravo na otpremninu i novčanu naknadu za slučaj nezaposlenosti, pa se **potpisivanje takvog sporazuma nikad, pa tako ni u vrijeme pandemije Korona virusom, nikako ne preporučuje**, osim ako se radi o stvarnoj volji radnika.

Prava radnika koja proizlaze iz otkaza ugovora o radu

Zakon o radu je predvidio mogućnost da poslodavac radniku može otkazati ugovor o radu uz obavezu poštivanja otkaznog roka koji ne može biti kraći od 14 dana u dva slučaja:

1. ako je takav otkaz opravdan iz ekonomskih, tehničkih ili organizacijskih razloga;
2. ako radnik nije u mogućnosti da izvršava svoje obaveze iz radnog odnosa.

U prethodno navedenim slučajevima poslodavac je obavezan:

- radniku uručiti pisani otkaz ugovora o radu;
- omogućiti radniku da iskoristi godišnji odmor ili mu isplatiti naknadu za neiskorišteni godišnji odmor;
- isplatiti radniku otpremninu ukoliko radnik ima zaključen ugovor o radu sa poslodavcem na neodređeno vrijeme, a

poslodavac mu otkazuje ugovor o radu nakon najmanje dvije godine neprekidnog rada.

Nakon otkaza ugovora o radu radnik se treba odmah, a najkasnije u roku od 30 dana od dana prestanka radnog odnosa, prijaviti se na Zavod za javno zapošljavanje (biro) kako ne bi izgubio pravo na zdravstveno osiguranje i naknadu sa Zavoda za javno zapošljavanje.

NAPOMENA!

U slučaju da radnik smatra da je nezakonito dobio otkaz, ima pravo podnijeti tužbu pred nadležnim sudom, te osporavati odluku poslodavca kojom je dobio otkaz ugovora o radu.

U svim drugim slučajevima koji se odnose na zaštitu prava iz radnog odnosa, radnik je dužan zahtjev za zaštitu prava iz radnog odnosa podnijeti poslodavcu u roku od 30 dana od dostave odluke kojom je povrijeđeno njegovo pravo (npr. umanjenje ili neisplata plaće i drugih naknada, premještaj na drugo radno mjesto i sl.).

Ako poslodavac u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva za zaštitu prava ne udovolji tom zahtjevu, radnik može u daljem roku od 90 dana podnijeti tužbu pred nadležnim sudom.

Pri podnošenju zahtjeva za zaštitu svojih prava, **radnik** treba voditi računa o tome da zahtjev poslodavcu dostavi direktno na protokol u dva primjerka od kojih će na jednom primjerku koji ostavlja kod sebe imati dokaz da je predao zahtjev ili pošalje preporučenom poštom s povratnicom, kako bi u sudskom postupku bilo nesporno da je zahtjev podnesen u roku.

Rad od kuće

Vlada Federacije BiH je u cilju suzbijanja zaraze Korona virusom dala preporuku poslodavcima da, ukoliko im to priroda posla dozvoljava, organizuju posao na način da radnici rade od kuće. Postupajući po toj preporuci neki poslodavci su, pozivajući se na odredbe Zakona o radu, organizovali posao na taj način. Međutim, tom prilikom ustanovljeno je da su radnici znatno oštećeni, jer im za rad od kuće nije priznat topli obrok.

S obzirom da je ovaj način rada (rad od kuće) inače rijetka pojava u normalnim uslovima, a u cilju što bolje informisanosti radnika po ovom pitanju, neophodno je znati sljedeće:

1. da radnik koji radi od kuće praktično obavlja poslove isto kao što je obavljao poslove kada je radio u sjedištu poslodavca, pa samim tim ima pravo na topli obrok;
2. da radnik ima pravo na naknadu troškova za upotrebu vlastitih sredstava za rad, kao i naknadu drugih troškova vezanih za rad od kuće.

Dakle, bez obzira što se radi o specifičnom stanju (stanju prirodne i druge nesreće) radniku ne mogu biti umanjena prava, niti mu, samo zbog toga što posao radi od kuće, mogu biti uskraćena materijalna prava poput toplog obroka.

S obzirom da se radnici trenutno nalaze u jednoj specifičnoj situaciji u kojoj su im hitno potrebni savjeti i pomoć, Savez samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine je sve svoje kapacitete stavio na raspolaganje svim radnicima bez obzira da li su članovi sindikata ili ne. Ukoliko su im potrebni savjeti ili mišljenja mogu se obratiti telefonski na broj 033/20-20-29 ili putem E-maila: sssbih@sssbih.com.

SSSBiH

PRIMJER – Zahtjev za zaštitu prava iz radnog odnosa

(ime i prezime radnika)

(adresa prebivališta radnika)

Tel: _____

Sarajevo, _____ godine

(tačan naziv kompanije u kojoj radnik radi)

(sjedište kompanije, uloca i broj)

N/r _____, direktor

(ime i prezime poslodavca)

PREDMET: Zahtjev za zaštitu prava iz radnog odnosa

Poštovani,

Obraćam Vam se sa zahtjevom za zaštitu prava i radnog odnosa. Naime, dana 2. aprila 2020. godine zaprimio sam platnu listu iz koje je vidljivo da mi plata za mart 2020. godine nije obračunata i isplaćena u skladu sa Ugovorom o radu koji smo zaključili. U razgovoru sa kolegicom koja radi na obračunu plaća upoznat sam da je svim radnicima umanjena plaća od dana proglašenja prirodne i druge nesreće, tj. od 16.03 - 31.03.2020. godine, jer taj period nismo radili.

Imajući u vidu činjenicu da je zakon o radu još uvijek na snazi, te da nismo zaključivali bilo kakav aneks ugovora o radu, smatram das u moja prava povrijeđena, tj. da mi plata nije mogla biti umanjena. Zbog toga tražim od Vas da hitno reagujete, u suprotnom bit ću prisiljen svoja prava tražiti pred nadležnim sudom.

S poštovanjem,

PODNOŠILAC ZAHTJEVA

(potpis radnika)